

Навіны

РАДАЎ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА ФРОНТУ «АДРАДЖЭНЬНЕ»

нумар 11

кастрычнік 1999 г.

«Дзяды» — 99

Лукашэнкаўскі рэжым спрабуе забараніць і знішчыць усё беларускае. Таму ён паспрабаваў адмяніць «Дзяды». Але забараніць дзень памяці продкаў ня можа нікая ўлада, тым больш акупацыйная. Як заўжды, тысячы беларусаў прыйдуць на могілкі, каб паставіць свечкі. А вечарам у сямейным коле будуць ушаноўвацца ўсе продкі, бо без мінулага няма будучыні. У Менску 31 кастрычніка людзі зьбіраюцца а 12 гадзіне на Усходніх могілках (адзін прыпынак у бок Уручча ад станцыі мэтро «Усход»). А 14 гадзіне пачнецца традыцыйны мітынг-рэквіем у Курапатах.

Адзінства магчымае толькі сярод аднадумцаў

Ліст да сяброў БНФ «Адраджэньне»

Дарагія папличнікі! Апошнімі месяцамі кіраўнікі Беларускага Народнага Фронту, у тым ліку і я, асабіста сустрэкалі многіх з вас падчас паездак па краіне. Цешуся, што ў Фронце мацуецца разуменьне таго, як неабходнае нам адзінства дзеля Беларусі. Зьвярнуцца да вас у форме ліста, а не непасрэдна, мяне вымушаюць акалічнасьці: ня мушу патрапіць на судовую лаву перад Зьездам і таму часова абмяжоўваю паездкі.

1-я сэсія VI Зьезду БНФ «Адраджэньне» пастанавіла закончыць працу Зьезду ў верасьні-кастрычніку. Верасьнёўскі Сойм у выкананьне гэтага рашэньня Зьезду прыняў, на маю думку, узважанае рашэньне: правесці другую сэсію VI Зьезду ў апошнія выходныя кастрычніка. Па-першае, за два месяцы быў бы час спакойна й сур'эзна задумацца пра нашыя ўнутрыфронтаўскія справы. Па-другое, яшчэ ўлетку было ясна, што восень мае быць гарачая, бо Лукашэнка траціць легітымныя паўнамоцтвы й будзе ратаваць сваю палітычную шкуру ўсімі спосабамі. Правёўшы незалежніцкія палітычныя акцыі, пабачыўшы, чым закончацца гісторыі зь перарэгістрацыяй і зь перамоўным працэсам, можна было б і пра далейшы арганізацыйны лёс Фронту разважаць больш абгрунтавана.

Але людзі, якія цяпер называюць сябе сябрамі Кансэрватыўна-хрысьціянскай партыі (КХП), абралі іншы шлях. Яны ласкава пакінулі нам палітычную працу, пакінулі нам рыхтаваць і праводзіць змагарную палітычную восень, а самі заняліся іншай, на іхнюю думку, больш патрэбнай для Беларусі справай.

Якія толькі ярлыкі на нас ні клеілі: мы і пазытывісты, і прагматыкі, і чыстыя культурнікі, і сафісты, і схаласты... Але як толькі дайшло да практычнае палітыкі, да канкрэтнага выбару, адразу высьветлілася, хто ёсьць хто.

Гэта паказала першая ж значная акцыя, ладжаная ў міжчасьсі Фронтам. Традыцыйна, ужо шмат гадоў, пачынаем палітычны сэзон сьвяткаваньнем Дня беларускай вайсковай славы 8 Верасьня. І на гэты раз Управа БНФ у Менску пачала рыхтаваць улёткі, ладзіць мастацкую частку сьвята, вырашаць тэхнічныя праблемы. Але... нашыя калегі з тых, што пазьней утварылі КХП, паціху намовілі некаторых менскіх радных байкатаваць роскід улётак. Добрая палова накладу засталася ляжаць мёртвым грузам — і ў выніку на сьвяце было ўдвая меней народу, чым магло б. Затое нашыя сябры — будучыя КХПісты — былі занятыя больш важнай справай: яны ў гэты час заняты рыхтавалі свой сэпаратны раскольніцкі зьезд.

Сытуацыя паўтарылася і з Маршам Свабоды. Калі мы чынна ўзяліся рыхтаваць гэтую цэнтральную незалежніцкую акцыю восені (і году), нашыя сябры-КХПісты хадзілі ды ездзілі па радах з чарго-

вымі пасланьнямі здалёк, намаўляючы фронтаўцаў раскалоць яшчэ і рух БНФ «Адраджэньне». Ці то правесці асобны зьезд «пазьнякоўскага» руху БНФ, ці то сарваць 2-ю сэсію VI Зьезду, калі яна ўсё ж адбудзецца пры ранейшым складзе дэлегатаў. А чарговы нью-ёрскі факс загадзя абазваў Марш Свабоды «гапонаўшчынай» і запатрабаваў ад КХПістаў байкатаваць гэтую найважнейшую палітычную падзею восені.

заканчэньне на стар. 2

Адзінства магчымае толькі сярод аднадумцаў

пачатак на стар. 1

Прытым не прапанавалася ніякага іншага спосабу процістаяць анэксіі Беларусі. І, што сумна, КХПісты настолькі страцілі адчуванне рэальнасці, што... сапраўды ўзяліся за байкот акцыі! Разьяджалі па менскіх і рэгіянальных фронтуўскіх радах і агітавалі ня йсьці на Марш. На шчасьце, ім гэта не дапамагло.

На менскія вуліцы выйшла каля 25 тысяч чалавек, чаго не было вельмі даўно. Сярод іх былі прадстаўнікі розных партыяў і розных палітычных пакаленьняў: сябры і БНФ (ды Партыі БНФ), і АГП, і БСДП(НГ), і БСДГ, і Сялянскай партыі, і незалежных прафсаюзаў, і грамадзкіх арганізацыяў, згуртаваных у Асамблею... Таму і атрымаўся Марш сапраўды масавым, адгукнуўся — безь перабольшаньня — на ўсё сьвет як магутны доказ няскоранасьці беларускае нацыі перад дыктатурай і імперыяй. А заканчэньне Маршу выявіла, якую патэнцыйную сілу набывае мужны стыхійны пратэст супраць дыктатуры й паўзучай акупацыі.

У выніку:

- Незалежніцкія дэмакратычныя арганізацыі Беларусі ўпершыню за тры гады даказалі, што яны не маргіналы, ня «кучка адшчапенцаў», а моцная й адважная палітычная сіла, здольная ў варунках усеагульнага страху і ўціску выводзіць на вуліцы дзясяткі тысячаў людзей.
- Беларускае пытаньне пастаўленае перад Расеяй, прычым зусім ня ў тым ключы, на які спадзяваліся расейскія стратэгі. Расея дагэтуль меркавала падпісаць «саюзную дамову» зь Беларусьсю бязь лішняга шуму, каб не адцягвацца ад асноўнага — душэнь-

ня Каўказу. Але зараз яна змушаная пагаджацца на нутраныя спрэчкі, ці трэба тая дамова наагул.

- Беларускае пытаньне зноў пастаўленае на міжнародны парадак дня. Увесь сьвет дзякуючы тэлевізіі ўспомніў пра паняволеную Лукашэстамі, але ня скораную краіну. АБСЭ і яе Кансультацыйна-назіральная група ў Менску, дагэтуль амаль яўна настроеныя не заўважаць беларускай апазыцыі, тут нарэшце змушаныя востра рэагаваць на паводзіны Лукашэстаў.
- Узьнікае зусім іншы, неспрыяльны для Лукашэстаў, кантэкст г.зв. падрыхтоўкі перамоўнага працэсу.
- Чынавенства спалохалася, а Лукашэнка ў стане стрэсу больш як тыдзень хаваўся ад публікі.

Зразумела, адным з нашых клопатаў цяпер ёсьць дапамога пацярпелым. Зразумела, афіцыйная прапаганда скарыстоўвала й будзе скарыстоўваць відэакадры сутыкненьняў для ачарненьня незалежніцкіх сілаў. Але да гэтага не прывыкаць: успомніце вясну 1996 году. Галоўнае — адбылася БЕЛАРУСКАЯ ПАДЗЕЯ ГЛЯБАЛЬНАГА МАШТАБУ, мы даказалі, што ЖЫВЕ БЕЛАРУСЬ.

Марш Свабоды 17 кастрычніка даў адказы на некаторыя пытаньні ўнутрыфронтуўскае дыскусіі. Па-першае, ясна, што масавая акцыя атрымалася, бо была не сэпаратынай, а супольнай. Па-другое, не было б ані масавасьці, ані самой акцыі, каб не тэхнічныя рэсурсы й новыя інфармацыйныя тэхналогіі.

Але дзе ж былі нашыя калегі, якія перайшлі ў КХП? Многія бачылі, як пахваліла Беларускае тэлебачаньне спадара Ю. Белень-

кага, паказаўшы ягонае аблічча з словамі: «...Але разважлівыя палітыкі не пайшлі на гэтую акцыю». Што ж, не ўпершыню зімоўскія з казіяткамі хваляць або з задавальненьнем цытуюць спадароў, якія цяпер кіруюць КХП. Цяпер яны таксама маюць усе падставы гэта рабіць.

Падсумуем.

Марш Свабоды падтрымалі: БНФ «Адраджэньне» і Партыя БНФ, АГП, БСДГ, БСДП(НГ), незалежныя прафсаюзы, дэмакратычныя няўрадавыя арганізацыі, свабодная прэса, міжнародная дэмакратычная грамадзкаясьць, урады заходніх краін.

Марш Свабоды асудзілі: Лукашэцкі рэжым, Дзяржаўная дума Расеі, КПБ, БПСМ, ПКБ, ЛДПБ, КХП.

Мая думка такая: пара канчаць з навілай дэмагогіяй пра «маральны выбар». Кіраўніцтвам КХП маральны й палітычны выбар зроблены. Слова цяпер за шараговымі сябрамі Фронту й Партыі БНФ. Хто і надалей зьбіраецца сьлепа выконваць адарванны ад беларускай рэальнасці загады й фактычна апраўдвае анэксію, — калі ласка, ідзіце ў КХП. Хто за рэальную палітычную барацьбу супраць дыктатуры — той з намі, той застаецца ў БНФ «Адраджэньне» й Партыі БНФ.

Вінцук ВЯЧОРКА

Намеснік Старшыні БНФ і Партыі БНФ

Старшыня Аргкамітэту VI Зьезду БНФ «Адраджэньне» й IV Зьезду Партыі БНФ

Ад першай асобы

Будзьма разам!

Пішучы гэтыя радкі, ведаю, што, можа быць, ужо неўзабаве апынуся за кратамі, але перакананы, што зьяжджаць зь Беларусі — немэтазгодна, таксама як і ісьці дабрахвотна здавацца. Буду і надалей спрабаваць актыўна працаваць нелегальна аж дагэтуль, пакуль гэта будзе ўдавацца рабіць.

Хацеў бы напісаць некалькі словаў пра тую сытуацыю, якая склалася ў нас у Беларусі, і ў Фронце ў прыватнасьці.

Упершыню мы паспрабавалі аб'яднаць усе намаганьні апазыцыі для выкананьня пастаўленай канкрэтнай мэты: правядзеньня моцнай восеньскай акцыі. Хаця нам як прадстаўнікам Фронту было рабіць гэта няпроста, улічваючы крытыку і, мякка кажучы, непрыгожыя паводзіны кіраўніцтва КХП, што значна аслабіла ўдзел Фронту ў падрыхтоўцы гэтай акцыі і прывяло, урэшце, да некаторых недахопаў падчас яе правядзеньня. Але гэта прыкрыя дробязі, якія заўсёды існуюць, калі робіцца нейкая вялікая і сур'ёзная работа. Але стратэгічна, як мне падаецца, нам удалося выканаць пастаўленую задачу.

Па-першае, мы паказалі, што можна зладжана працаваць з рознымі палітычнымі групамі і грамадзкімі арганізацыямі для да-

сягненьня пастаўленай палітычнай мэты. Можна і трэба дамаўляцца, бо аб'яднаньня людзкія, матэрыяльныя і інфармацыйныя магчымасьці значна большыя, шырэйшыя і глыбейшыя за магчымасьці адной арганізацыі (тое, што мы доўга і ўпарта тлумачылі нашым апанэнтам з КХП).

Я перакананы, што на спрэчкі, звадкі, мінулыя крыўды з нашымі патэнцыйнымі саюзьнікамі мы павінны забыцца. Такія паводзіны дыктуюць нам лёгіка сёньняшняга палітычнага жыцця. Трэба менш зважаць на рыторыку змаганьня (не ствараць, да прыкладу, «вызвольных рухаў» з пэнсіянэраў і жанчынаў), а больш — на дзеянне ў змаганьні. Бо нашыя патэнцыйныя і стратэгічныя саюзьнікі — гэта ўсе тыя, хто робяць з карысьцю дзеля толькі адной справы — усталяваньня сапраўднай незалежнасьці і сапраўднай дэмакратыі ў Беларусі.

Я разглядаю гэтыя два паняцьці: незалежнасьць і дэмакратыя — як два бакі аднаго мэдалю. Беларусі патрэбны цэлы мэдалю, а не адна зь яго палавінак.

Гэта ёсьць прынцыповы пастулят пры далейшым разьвіцьці Фронту. Мы не павінны адыходзіць ад яго і на цалю, нягледзячы на ўсе складанасьці, якія нас чакаюць наперад-

зе. Такі шлях — ён больш складаны і патрабуе большай вытрымкі і прафэсіяналізму ў правядзеньні ўласнай палітыкі Фронту і адстойваньні яго інтарэсаў, бо мы ўступаем у шматвэктарныя палітычныя ўзаемадэманьні. Але такі шлях, несумненна, больш

плённы і карысны як для Беларусі, так і для Фронту. Фронт, выкарыстоўваючы свой палітычны і інтэлектуальны патэнцыял, у стане сёння праводзіць супольную, зладжаную палітыку, не адступаючы ад сваіх інтарэсаў.

Акцыя 17 кастрычніка, і, як лакмусавая паперка, рэакцыя на яе беларускіх уладаў, гэты шал, сьцекліваць і пырскаць сьпіной паказалі, наколькі ўлады панічна баяцца рэальнага аб'яднаньня апазіцыі ў дзеяньні. Мы іх дасталі, і мы іх дастанем яшчэ больш, калі будзем паслядоўна праводзіць сваю палітыку ў гэтым накірунку.

Па-другое, мэты, якія мы як прадстаўнікі Фронту ставілі пры правядзеньні гэтай акцыі, былі дасягнутыя. Я кажу пра тое, што мы сабралі некалькі дзясяткаў тысячаў людзей, якія адназначна выказаліся супраць аб'яднаньня з Расеяй. Гэта ўдалося ўпершыню за апошнія два гады. І гэта ўдалося падчас так званай «абмеркаваньня» чарговай саюзнай дамовы. Мы паказалі ўсяму сьвету, а таксама і Расеі, чаго хочучь беларусы і як яны рэагуюць на ўладу Лукашэнкі. Тым болей незразумелая палітыка З. Пазьняка, які адгаворваў (!) фронтаўцаў рыхтаваць ды ісьці на гэтую акцыю. Недаравальна, калі ўласныя інтарэсы, уласнае

«я» становіцца вышэй за інтарэсы Беларусі.

А цяпер да справаў Фронту. Я выразна бачу, што Фронт годна перажывае пэрыяд крызысу і нутранага заламаньня. Мы здолелі захаваць амаль паўсюль сваю структуру. Захаваўся касьцяк арганізацыі (хаця, як ні дзіўна, найбольшыя страты адбыліся ў нас у Менску, і тут як кіраўнік, хай сабе і намінальны, я адчуваю сваю вялікую віну), вярнулася і, упэўнены, вернецца яшчэ болей, шмат дастойных людзей, якія з тых ці іншых прычынаў адыйшлі ад працы Фронту. Як кажуць, былі б косьці, а мяса нарасьце.

Тым ня менш, частка нашых даўніх сяброў апынулася ў палоне фарысэйства, а часам і адкрытай хлусьні, якая бесперапынна лілася на галовы В. Вячоркі, Л. Баршчэўскага, В. Івашкевіча ды і маю таксама з боку цяперашняга кіраўніцтва КХП. Я заклікаю сябраў КХП, якія паддаліся душэўнаму парыву, не зусім разабраліся, для чаго і каму гэта патрэбна, і выйшлі з партыі і Фронту, паглядзець праўдзе ў вочы, зразумець, што яны апынуліся ў іншай арганізацыі і вярнуцца ў партыю Фронту. Вас зацягваюць на палітычную ўзбочыну, і ваша энергія, якая б магла пайсьці на карысьць Беларусі, будзе растрачана кіраў-

ніцтвам КХП намарна.

Бо ўжо падзеі 17 кастрычніка паказалі, што кіраўніцтва КХП ня здолела з'арыентавацца ў зусім прастай палітычнай сытуацыі, не падтрымаўшы гэтую акцыю. Несур'ёзна тут казаць пра нейкія скаардынаваныя дзеяньні дзвюх партыяў у складзе аднаго руху. Я мяркую, што з боку кіраўніцтва КХП і надалей будзе працягвацца сабатаж усяго карыснага і дзейснага, што будзе прапаноўвацца партыяй БНФ, а тым больш — аб'яднанай апазіцыяй. Але ж такая палітыка беспэрспэктывная, і яна прывядзе адно да кампрамаці беларускага адраджэнскага руху і будзе перашкоджаць распаўсюджаньню яго ідэяў у грамадзтве.

Мы павінны быць разам. Мы павінны гаварыць простымі і зразумелымі словамі. Мы павінны ставіць простыя і зразумелыя мэты. Мы павінны быць адкрытымі на іншую думку, на дыскусію. Мы і нашая палітыка павінны быць прывабнымі, а не зацятымі, і тады мы пераможам.

Алесь Бяляцкі
20.10.99

Ад першай асобы

БНФ будзе моцным і дзейсным

Кар: Што Вы чакаеце ад II сесіі VI зьезду БНФ «Адраджэньне і IV зьезду партыі БНФ?»

В.С.: Зьезды адбудуцца 30-31 кастрычніка у ДК «Сукно», традыцыйным месцы правядзеньня такіх мерапрыемстваў пры рэжыме Лукашэнкі. Я чакаю, што будучь пераадоленыя разбуральныя працэсы, якія перашкоджаюць дзеінь Народнаму Фронту апошнім часам. Будзе прынятая канкрэтная праграма дзеяньняў. Перад актывістамі Фронту будзе пастаўленая галоўная задача у палітыцы: захаваньне незалежнасьці нашай краіны і адстаўка антыбеларускага рэжыму Аляксандра Лукашэнкі. У арганізацыйнай сфэры задачай будзе даядзеньне колькасьці сяброў Партыі БНФ да 20 тысячаў к 2001 г., а таксама існаваньне структуры партыі БНФ у кожным раёне нашай краіны з арыентацыяй на штодзённую працу з насельніцтвам. Будзе сфармаваны паліткамітэт Фронту. Вельмі важным зьяўляецца больш эфэктыўная дзейнасьць камісіі Сойму БНФ, Ценевага (Грамадзкага) Кабінэту БНФ і Маладога Фронту. Спадзяюся, што зьезд прызначыць рэдактара «Навінаў БНФ «Адраджэньне», і што там будзе абвешчана аб правядзеньні вулічнай кампаніі «Вясна - 2000», пачаткам якой будучь мерапрыемствы па сьвяткаваньні «Дня Волі» 25 сакавіка 2000 г.

Кар: Па вэрсіі Зянона Пазьняка, IV зьезд партыі БНФ ужо адбыўся. Зьезд якой партыі будзе 30-31 кастрычніка?

В.С.: Гэта будзе менавіта IV зьезд Партыі БНФ, згодна з рашэньнем кіруючага органу — Сойму Партыі БНФ. За тыдзень да правядзеньня зьезду ўжо ёсьць больш за тысячу заяваў сябраў партыі БНФ, якія пацьвердзілі сваё сяброўства ў партыі бяз зьмены статуту, праграмы, назову і сымболікі. Захаваліся ўсе абласныя і раённыя структуры партыі БНФ. Сам працэс падзелу, які быў ініцыяваны Зянонам Пазьняком, быў дэструктыўны, са згубай каля тысячы сябраў Фронту, якія аб'ядналіся вакол групы Пазьняка-Палкова праз правядзеньне сходу 26 верасьня гэтага году. Соймы БНФ «Адраджэньне» і партыі БНФ лічаць, што вынікам гэтага сходу стала стварэньне новай беларускай партыі КХП БНФ, але партыя БНФ таксама мусіць захавацца, таму пасля абрань-

На пытаньні
«Навінаў радаў БНФ
«Адраджэньне»
адказвае в. а.
адказнага сакратара
Управы БНФ
«Адраджэньне» і
Управы Сойму
Партыі БНФ
Вячаслаў Сіўчык.

ня кіраўніцтва БНФ «Адраджэньне» будзе праведзены IV зьезд партыі БНФ. Гэта ня першы выпадак, калі актывісты Фронту ствараюць новую партыю. Мы можам прыгадаць і нацдэмаў сп. А. Емяльянава, і БСДГ, якую ствараў Міхась Ткачоў, і шэраг іншых партый. Парадокс толькі ў тым, што гэтую партыю стваралі пад Зянона Пазьняка, традыцыйнага старшынё БНФ, і ў вельмі цяжкі для Беларусі момант, калі трэба было далучаць новых людзей да нацыянальнага вызвольнага руху, а не дзяліць тых, хто ёсьць. Вельмі пажадана, каб была падпісана дамоўленасьць аб сумесных дзеяньнях паміж Партыяй БНФ і КХП БНФ, бо аб'ектыўных умоў для расколу не існуе.

Кар: А што будзе, калі старшынём БНФ «Адраджэньне» усе ж такі абяруць Зянона Пазьняка?

В.С.: Па-першае, не абяруць, бо я перакананы, што дэлегаты зьезду здольныя аб'ектыўна ацаніць усе тэа крокі, якія зрабіў Зянон Станіслававіч за апошнія два месяцы. Па-другое, Фронту зараз патрабуецца канкрэт-

ная сыстэмная ахвярная праца дзеля Беларусі, а не «віртуальнае» кіраўніцтва, нават Зянона Пазьняка, які за сваю дзейнасьць у 1988-1991 годзе ўсе роўна трапіць ва ўсе падручнікі па гісторыі Беларусі. Патрабуецца, каб працавалі дзесяткі тысяч людзей, каб урэшце ў Беларусі была беларуская ўлада. І натуральна, пасада старшынё БНФ «Адраджэньне» ня можа быць той пасадай, куды абіраюць вясельнага генэрала. Мусім ісьці на рэформы Фронту, бо калі атрымаем у 2001 годзе паразу, устане пытаньне аб існаваньні нашай нацыі. Сёння большасьць людзей у Беларусі ўжо разумеюць каштоўнасьці незалежнасьці і не падтрымліваюць Аляксандра Лукашэнку. Таму наступае час Народнага Фронту — аб'яднаньня ўсіх грамадзянаў супраць таталітарызму. 17 кастрычніка паказала, што можам дзеяць. Так давайце праз моцны Народны Фронт ратаваць Беларусь! А ўсё мусяць вырашыць дэлегаты 6 зьезду БНФ «Адраджэньне». І я ўпэўнены, што з гэтай няпростай сытуацыі Фронт выйдзе моцным і дзейным.

VI зьезд БНФ, II сэсыя.

Праект Дэлегацыі Маладога Фронту

БНФ -2000.

Адзінства - Перамены - Маладзь!

I. У XXI ст. — адзіным Фронтам

Малады Фронт выступае за адзіны й моцны, сапраўды папулярны Беларускі Народны Фронт «Адраджэньне». Нацыянальная ідэя ў нас адна, адна Беларусь, адно на ўсіх Адраджэньне - і абсалютна ясна, што і БНФ мусіць быць адзіным.

Магчыма і наступальнае, стратэгічнае адзінства трох Беларускіх Фронтаў: партыі КХП БНФ, грамадзкага руху БНФ «Адраджэньне» й ягонае партыі, Маладога Фронту — і куды больш унушальнае, салідарнае адзінства каманды — арганізацыйная й ідэалагічная еднасьць фронтаўскіх партыяў і грамадзкіх ініцыятываў на базе адноўленага БНФ «Адраджэньне», з дружным калегіяльным кіраўніцтвам.

Падзеі 17 кастрычніка й іх наступствы, новая хваля рэпрэсыяў і подых Вясны - 2000, як у свой час падзеі Вясны-96, павінны яшчэ мацней задзіночыць і мабілізаваць Беларускі Народны Фронт. Сёньняшні вырасьце час, надзённыя пагрозы й перспэктывы 2000 году даюць зразумець: паасобку нам ня выстаяць. Сёньня, на парозе тысячагодзьдзяў, празь дзесяць гадоў пасьля бліскучых фронтаўскіх перамогаў 1989-1991 г.г., старэйшаму пакаленьню фронтаўцаў варта ўгадаць той легендарны дух еднасьці — і ўваскрэсьце абноўлены, наступальны БНФ да 2000г.

Малады Фронт прапануе кожнай раённай, гарадзкой, абласной Радзе БНФ правесці мясцовыя пагаджальныя канфэрэнцыі, выпрацаваць прыёмальныя для кожнага канкрэтнага выпадку формы супольнае дзейнасьці й арганізацыйнага адзінства. Малады Фронт гатовы выступіць пасярэднікам у працэсе аб'яднаньня на ўсіх узроўнях.

У 2000 год абноўлены БНФ павінны ўвайсьці адзіным і дружным — такім, які зараз ёсьце Малады Фронт.

II. Адраджэньне БНФ

Але аднаго толькі адзінства для адраджэньня БНФ недастаткова. БНФ воль ужо некалькі гадоў знаходзіцца ў хранічным крызысе і патрабуе карэнальнага ідэалагічнага й арганізацыйнага рэфармаваньня - прычым як зьруарэмонту структурнага й тактычнага інтэр'еру, так і глябальнага адраджэньня ідэалёгіі.

Структурная перабудова ў першую чаргу павінна пачацца з сыстэмы Кіраўніцтва, фронтаўскіх камісіяў, рэгіянальнае палітыкі й грамадзкага Камітэту.

Малады Фронт бачыць Кіраўніцтва БНФ як калегіяльнае — Паліткамітэт з 10-12 рэальна дзеючых і аўтарытэтных лідараў Фронту, зь якіх мінімум 3-4 — рэгія-

нальныя прадстаўнікі, — каманду прафэсыяналаў, якія ўмеюць рабіць сваю справу й трымаць сваё слова.

Фронтаўскія камісіі мэтазгодна ператвараць у шырокія грамадзкія ініцыятывы (на ўзор праваабарончае «Вясны-96», Асацыяцыі Маладых Прадпрыемальнікаў ці «Рабочага»); больш таго, неабходна пашыраць спэктар грамадзкае дзейнасьці БНФ у галінах экалёгіі, спорту, сацыяльнае палітыкі, антыкрыміналу, тэхнікі, навукі й рэлігіі. Задача БНФ — ня проста ўзяць дзяржаўную ўладу, а быць да яе гатовым.

Рэгіянальная рэформа БНФ, застопапаная на паўдарозе, мусіць быць актывізаваная, прычым галоўная роля ў ёй павінная быць аддадзена мясцовай ініцыятыве й пазыцыі найбольш моцных рэгіянальных арганізацыяў.

БНФ неабходная тэрміновая адбудова Грамадзкага Кабінэту Міністраў; у стратэгічным пляне менавіта Грамадзкі Кабінэт можа надаць сацыяльнае падтрымку й выбарчае перспэктывы Беларускаму Народнаму Фронту-2000.

Абноўлены й адзіны БНФ мусіць мець сваю масавую, агульнарэспубліканскую газету. Сёньняшні «Навіны радаў БНФ», разьвітыя з унутрыфронтаўскага бюлетэню у паўнаважаны грамадзка-палітычны перыядык, здольныя заняць ключавую пазыцыю ў шэрагу цяперашняе недзяржаўнае прэсы.

Тактычныя прапановы МФ да VI зьезду БНФ выкладзеныя ў праграме «Другое дыханьне Фронту». Важны акцэнт, які неабходна дадаць сёньня — гэта стварэньне мэтадычнае базы найшырэйшае масавае грамадзка-палітычнае дзейнасьці, прычым як для ўмоваў дыктатуры, так і для эпохі верагодных рэформаў. Крызыс Фронту, крызыс вобразу дзеяньня выкліканы якраз-такі адсутнасьцю сыстэмнае стваральнае працы, спробамі вырашыць усе праблемы ўсьляпую, навобмацак, непрафэсійна, альбо ўраз і аўральным чынам, праз палітычныя схемы, якія даўно перасталі працаваць.

Маладзь як актыўная й дынамічная сьвежая хваля ўзрастаючых перамен — воль стаўка нацыянальна-вызвольнага руху. Праца ня столькі з маладзю, колькі для маладзі, мусіць стаць прынцыпам працы Фронту. У ВНУ, навукова-дасьледчых інстытутах, на прадпрыемствах неабходна гуртаваць вакол фронтаўцаў, нацыянальна сьведомых выкладчыкаў, спэцыялістаў і кіруючых работнікаў дзеля выхаваньня новага пакаленьня беларусаў. Патрэбныя распрацоўка й пашырэньне агульнанацыянальных праграмаў дзяржаўнае адукацыі, рэалізацыі ідэі Нацыянальнага Універсітэту зь філіямі ў буйных гарадох. БНФ зь яго межнымі сувязямі й аўтарытэтам мог бы садзейнічаць арганізацыі масавых студэнцкіх абменаў з эўрапейскімі ВНУ. У

фронтаўскіх камісіях і адноўленым Грамадзкім Кабінэце неабходна паставіць першачарговай задачай распрацоўку й выданьне мэтадычнай і навукова-дасьледчай літаратуры, правядзеньне лекцыяў, сэмінараў, экскурсіяў, канфэрэнцыяў, арыентаваных менавіта на маладзь, мабілізаваць гіганцкі асьветніцкі, адукацыйны, пэдагагічны патэнцыял вядомейшых пісьменьнікаў, грамадзкіх дзеячоў, палітыкаў дзеля сыстэмнае й шырокае працы такога роду. БНФ мусіць працаваць на будучыню Беларусі.

Ідэалёгія, сам дух БНФ «Адраджэньне» гэтаксама патрабуе абнаўленьня. 10 гадоў таму БНФ падымаўся менавіта як рух за перабудову, нацыянальнае й духоўнае адраджэньне грамадзтва. Многія прыярытэты й найвышэйшыя імператывы аказаліся размытымі цяперашняй кан'юнктурай, забытыя ў палітычнае сумятні апошніх гадоў і сярод унутраных разьбіральніцтваў.

Сёньняшні БНФ павінен з поўнай адказнасьцю ўзяць на сябе ідэалагічную задачу — фармуляваньне й сыстэматызацыю Беларускае Нацыянальнае Ідэі, якая на дадзены момант існуе ў выглядзе прыватных і разрозненых тэзаў. Распрацоўка й пашырэньне такога Нацыянальнае Ідэі для ўсіх слаёў грамадзтва й на ўсе выпадкі жыцьця, ва ўсіх сфэрах і кірунках сацыяльна-эканамічнай і грамадзка-палітычнай дзейнасьці — гэта найгалоўнейшая місія БНФ. Толькі ён у стане даць Беларусі паўнаважаны нацыянальную дактрыну.

Нарэшце, найбольш балючай праблемай усяго БНФ сталася павярхоўнае, дэкларацыйнае стаўленьне да духовага падмурку, сьветапогляднай сыстэмы каардынатаў Адраджэньня. Хрысьціянскія прынцыпы, мільгом прадстаўленыя ў Праграме БНФ, павінны стаць альфай і амэгай, сутнасьцю, зьместам нацыянальнага Адраджэньня, а не абстрактным элемэнтам бягучае палітычнае тэорыі. Трэба памятаць: у Беларусі бяз Бога няма перспэктывы.

Такім чынам, Малады Фронт прапануе:

- Да Новага, 2000 году задзіночыць абноўлены БНФ
- Аднавіць і перабудаваць структурныя й арганізацыйныя мэханізмы Фронту
- Ажыцьцявіць поўнамаштабнае Адраджэньне БНФ — духоўную рэфармацыю асобна для кожнага фронтаўца й усяго руху ў цэлым.

Менск,
30-31 кастрычніка 1999г.

4. OCT '99 15:47 POSTI 93 ITAKESKUS 90 3431206

+358 0 3431206

P.1

сп. Баршчэўскаму

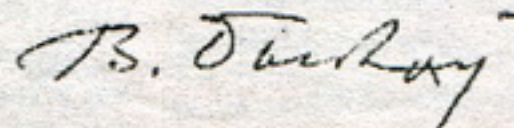
Цалкам і поўнасьцю далучаюся да заявы Рыгора Барадуліна 28 верасьня 1999 г*.
З прывітаньнем і павагай - Васіль Быкаў.

4 кастрычніка 1999 г.

fax 375 17 28 45 012
сп. Баршчэўскаму

Цалкам і поўнасьцю далучаюся да заявы Рыгора Барадуліна 28 вер.1999г.
З прывітаньнем і павагай - Васіль Быкаў

4 кастрычніка 1999 г

*Тэкст заявы Рыгора Барадуліна быў апублікаваны у нумары 7 «Навінаў радаў БНФ «Адраджэньне» за 1999 г.

«Я, Рыгор Барадулін, прызнаю Статут БНФ «Адраджэньне» і Статут Партыі БНФ без усялякіх зьменаў і ў тым ліку ў назове партыі. Гатовы працаваць у Фронце й ягоных органах, калі Зьезд Партыі і руху пройдуць адначасова і выбяруць агульнае кіраўніцтва. Я быў, ёсьць і буду супраць расколу Фронту. Ні пры якіх варыянтах. Толькі адзінства – нашая сіла!»

Рыгор Барадулін
28.IX.99, Менск»

Даслоўна

Вынятка з фанаграмы першай сесіі VI Зьезду БНФ «Адраджэньне»

Вельмі шмат ішло спрэчак, ёсьць Сойм БНФ ці няма, і хто павінен прызначаць з'езд. Мы прыводзім цалкам фанаграму заканьчэньня першай сесіі VI з'езду БНФ «Адраджэньне» без каментароў.

(Пачатак фрагменту)

...Лявон Баршчэўскі: Шаноўнае спадарства! Выношу на ваш агляд прапанову назначыць другую сесію VI з'езду Беларускага Народнага Фронту «Адраджэньне» на верасень – кастрычнік, як вы папрасілі ўдакладніць, 1999 г, з вызначэньнем дакладнай даты Соймам БНФ. Хто «за» – прашу прагаласаваць. Хто за? Хто супраць? Хто ўтрымаўся? (Лічыльнік з залы – «адзін, два...»). Ноль супраць, два устрымаліся (голас з залы – «два супраць»)

За – 234, два супраць, два ўстрымаліся. Прымаецца абсалютнай большасьцю.

Шаноўнае спадарства! Гэта будзе той жа самы VI Зьезд БНФ «Адраджэньне». Таму дэлегаты – тыя ж самыя, у тым ліку і тыя, якія не даехалі, - яны маюць права перад мандатнай камісіяй з'явіцца, прадставіць пратаколы. Але з'езд гэты самы, ня семы з'езд будзе. Таму пытаньняў, хто дэлегат, хто не – не павінна быць. Зразумела. Усім зразумела? Значыць, тады будуць прынятыя праграмныя дакумэнты й будзе праведзены з'езд Партыі БНФ, паколькі час нам не дазваляе гэта зрабіць [зараз].

Дзякуй усім за цяжкую працу! Я буду прасіць маіх намеснікаў выконваць абавязкі плённа да з'езду і падрыхтаваць гэты з'езд. Я мушу папрасіць за ўсіх прабачэньня, за гэтыя словы (далей некалькі слоў неразборліва)..., і ад сябе, і ад усіх іншых. Я хачу сказаць, што мы тым ня менш павінныя настроіцца на працу ў абарону нашай незалежнасьці!

Дзякуй усім!

(Канец запісу)

Пункт гледжаньня

Формула рэформаў

Апазыцыйныя праграмы, сярод якіх трапляюцца сапраўдныя шэдэўры антыкрызіснае прозы, на старонках незалежнага друку зьяўляюцца з пэрыядычнасьцю заезджанае кружэлкі. З падшывак сякіх-такіх газэтаў хоць зараз могуць атрымацца цудоўныя падручнікі эканомікі й элемэтарнае лёгікі. Чытаць прыемна — на жаль, ня болей таго. Для сёньняшніх цэневых дзеячоў рэформы ўяўляюць сабою прывідныя цені, што дружна паўстаюць зь бясплотных праграмаў у час Ікс. Дзеячы жывуць сваім тэкстам, як істыя постмадэрністы, абзацамі цытуюць паляка Бальцаровіча, чэха Клаўса й спасылаюцца на расейскіх калегаў. Што ж, мысьленьне другаснае, не прэтэндуе на сьвежасьць і ініцыятыву, у рэшце рэштаў на посьпех, а мае на ўвазе адно старанна адштампаваны дайджэст суседзкіх узораў. Формулы, якая б прадугледжвала рэальнае ажыцьцяўленьне праграмаў тут і цяпер, беларускае формулы, якая б давала фору і польскай, і чэскай мадэлям, нам не прапаноўваецца. Робіцца трохі не па сабе: здаецца мы гэта ўжо праходзілі гадоў 7-8 таму. І зноў за старое.

Моладзь, якая ўсе постсавецкія гады сачыла за падзеямі, пільна глядзела TV і падлічвала палітычныя трупы, ужо выдатна засвоіла, як трэба брацца за рэфармацыю, каб яна пайшла на ўра. Сапраўдныя рэформы, спадарства, пачынаюцца з галавы.

Рэклама

Такое ўражаньне, што першыя тыдні пасля падзеньня рэжыму мы бяздарна правалім. На пераможных, з салютамі, мітынгам, адкрычымся-адарвемся за пяць гадоў уласнага страху й прыніжэньняў, вернемся ў разрабаваныя кабінэты — ахрыплыя, спустошаныя, з дазволеным бел-чырвона-белым сыцягам наперавес, і зоймемся млявым падлікам урону. А тым часам краіна, ныючы пасля пахмельля, будзе паціху драньвець у прадчу-

ваньні, што «пры гэтых» стане яшчэ галадней. Рэформы набудуць значэньне капітальнага, з пылам, грукатам і скандаламі, пераразьмеркаваньня маёмасьці, і ўсё скончыцца адчайнымі спробамі выцягнуць штосьці дзесьці на тле агульнага пагружэньня.

Баюся нас не ўратуе ні стаўка рэфінансаваньня, ні перагляд мытных тарыфаў, ні пісьмовыя распараджэньні, спушчаныя вэртыкальна. Усё гэта, па вялікім рахунку, гаечныя ключы. А сапраўдныя ключы рэформаў, ключы запальваньня, ключы ад кватэры, дзе грошы ляжаць — яны знаходзяцца ў кожнага чалавека якраз там, дзе прынята круціць пальцам, пры скроні. Масавая псыхалёгія — ключавое паняцьце тады, калі размова йдзе аб глябальных зьменах.

Першае, аб чым трэба неадкладна распарадзіцца новаму ўраду — гэта наладзіць грандыёзную, беспрэцэдэнтную рэкламу рэформаў. Запаланіць шырокі тэлеэтэр, пераклучыць на агітацыйную хвалю ўсе радыёстанцыі — ад дзяржаўных да FM, — узыняць прэсу, шоў-бізнэс, пляцы, унівэрсытэты й нават спартовыя залі на эфэктную прапаганду Трэба на ўзроўні масавае сьведомасьці абудзіць у народа нясьцёрпнае чаканьне рэформаў. Прагу рэформаў. Радасьць рэформаў! Прымуціць краіну, удыхнуўшы сьвежага паветра, жыць пераменамі. Майце на ўвазе, рэфарматарская сіла ўсяго грамадства, патэнцыял нацыі на парадак вышэй за магчымасьці любога казённага бюджэту ці мільярдных замежных крэдытаў. Насамрэч, вы ж не каналізацыю рамантуеце — вы рэфармуеце жывую супольнасьць, 10 мільёнаў мазгоў.

А энтузіязм насельніцтва, ахопленнага павальнай ліхаманкай зьменаў — анестэзія, якая абязбольвае й шокавую тэрапію, і радыкальна непапулярныя меры.

Павал Севярынец

працяг будзе

Тутэйшыя ліцьвіны: што зь іх можа атрымацца?

Гэтым летам у газэце «Наша ніва» зьявілася абвестка, у якой запрашаюцца да кантактаў усе, хто мае ліцьвінскую самасьвядомасьць. Гэта — спроба стварыць нацыянальнае аб'яднаньне ліцьвінаў. На восень плянуецца выданьне праграмных дакумэнтаў гэтага новага аб'яднаньня, а на зіму — устаноўчы сход.

Ліцьвінская ідэя даволі папулярная сярод беларускіх нацыяналістаў. Яна мае пад сабою вельмі трывалы гістарычны грунт (бо Беларусь наша краіна пачала называцца толькі зь сярэдзіны мінулага стагодзьдзя) і рамантычную прывабнасьць (бо ў часы свайго росквіту Вялікае Княства Літоўскае было магутным і паважаным).

Але арганізатары аб'яднаньня лічаць, што беларусы і ліцьвіны — гэта дзьве розныя нацыі. Даўней былі літоўскія і русінскія паветы. Ліцьвіны больш схільныя да каталіцызму, беларусы — да праваслаўя (да таго ж яшчэ — Рускай Праваслаўнай Царквы). Беларусы размаўляюць па-расейску, альбо на трасянцы — ліцьвіны не забыліся сваёй мовы. Беларусы ў сваёй агульнай масе хочуць аб'яднаньня з Расеяй, але некаторыя баяцца, што маскалі іх асымілююць. Ліцьвіны належаць да заходняй культуры, беларусы — да ўсходняй.

Можна быць упэўненым, што арганізатары гэтага аб'яднаньня абвінавачваюць як мінімум у расколе нацыянальнага руху і фармаваньні адмоўнага вобразу беларуса. Зь першым абвінавачваньнем можна зь лёгкасьцю пагадзіцца ў тым выпадку, калі ўсё гэта скончыцца адной балбатнёй і гучнымі заявамі. Калі не — патрэбны больш грунтоўны аналіз.

Ліцьвіны і беларусы — гэта адно і тое ж альбо дзьве розныя нацыі (як сэрбы і харваты, напрыклад)? Бо ёсьць і такі падыход, які зводзіцца да дэкларацыі таго, што правільная, справядлівая назва нашай краіны — Літва, і таму ўсе так званыя «беларусы» на самой справе ліцьвіны. Але тыя, хто гэта сьцьвярджае, ня маюць рацыі. Ня трэба вырашаць нешта за іншых, і бязь іх ведама залічваць іх у ліцьвіны. Кожны мае права на самавызначэньне. Але ці не вядзе іншы падыход да расколу нашага народу на ліцьвінаў і беларусаў?

Як можна, па меркаваньні арганізатараў аб'яднаньня, адрозьніць беларуса ад ліцьвіна, распісана ў трэцім абзацы. Як мы бачым, адрозьненні ідуць не па тэрытарыяльнай, расавай і г.д. прыкмеце, а па духу, паводзінах, па культуры. А гэта адрозьненні кшталту субэтнас — субэтнас, а не народ — народ.

У нас тут толькі адзін больш-менш аднародны і адрозны ад іншых тутэйшы народ (з пэўнай доляй умоўнасьці можна назваць нават нацыяй) з субэтнасамі ліцьвінаў, беларусаў, касцельных палякаў, западнарусаў, палешукоў і г.д. Субэтнас ліцьвінаў, як я гэта разумею, — частка беларускага народу, якая мае свае асаблівыя інтарэсы і жаданьне неяк узяць сваю ролю ў грамадзтве.

Пры спрыяльных умовах (звычайна гэта або ўмовы аўтаноміі або падзеленасьці дзяржаў-

нымі межамі) адрозьненні кшталту субэтнас — субэтнас сапраўды могуць развіцца ў адрозьненні кшталту народ — народ. На шчасьце, у нас такіх умоваў няма і пакуль не прадбачыцца. Адрозьненні ліцьвінаў ад астатніх існуюць дэ-факта. І калі ліцьвіны хочуць аб'яднацца, каб падтрымліваць адзін аднаго і ствараць дзеля сябе лепшыя ўмовы існаваньня, — нічога кепскага і злачыннага ў гэтым няма.

Наконт другога абвінавачваньня. Хто фармуе вобраз Беларусі й беларусаў? Дзеянні ўсіх тых, хто жыве ў гэтай дзяржаве: палітычных рухаў, уладаў, абывацеляў. І ня трэба на люстэрка зьлевацца, калі сам сабе не падабаецца.

Што ж трэба аб'яднанню ліцьвінаў, каб стаць дзейснаю сілай у краіне, зрабіць рэальны крок да пабудовы (адрэджэньня) Літвы? Каб мець магчымасьць стаць нацыяй, кожнай этнічнай групе, і ліцьвінам у тым ліку, патрэбна здзейсніць тры рэчы.

Па-першае, стварыць літоўскі бізнэс, сваю сыстэму прамысловасьці й прадпрыемальніцтва. Сёньня моц нацыі вымяраецца не памерамі абшараў і ня колькасьцю вояў і гарматаў, але ступенню ўладкаванасьці нацыянальнай эканомікі.

Нацыянальныя эканамічныя адзінкі зьяўляюцца грунтам, на якім вырастае дзяржаўнасьць. Літоўскія гандлёва-прамысловыя групыкі — гэта маленькія протадзяржавы. Яны будуць здольныя на многае.

Менавіта адсутнасьць беларускага нацыянальнага бізнэсу (дзяржаўная прамысловасьць не беларуская, а савецкая, а прыватны бізнэс пераважна жыдоўскі й маскоўскі) і ёсьць прычынаю кволасьці беларускага нацыянальнага руху: бюджэтныя сродкі ідуць на БПСМ, а на гранты нічога сур'ёзнага ня зробіш.

Па-другое, патрэбнае разьвіцьцё ліцьвінскага мастацтва і культуры. У першую чаргу трэба зрабіць вобраз нармальнага ліцьвіна (і давесьці яго да людзей мастацкімі магчымасьцямі). Вобраз, да якога хацелася б імкнуцца, вобраз, на які хацелася б быць падобным. Стварыць такі вобраз, прадэманстраваць яго людзям, зрабіць яго жывым, блізкім, родным, нават трошачкі чароўным — вось справа для людзей мастацтва.

Іх намаганьнямі будзе стварацца літоўская

культура. Будуць выкарыстоўвацца адметныя нормы паводзінаў, якія б вылучылі ліцьвінаў з масы «саўкоў».

Высокая, эўрапейскага роўню побытавая культура — галоўны чыньнік трываласьці існаваньня кожнага народу, надзейная гарантыя таго, што нас ніколі і ні пры якіх умовах ні маскалі, ні хто там яшчэ не асымілююць. Бо ня можа народ з нізкай побытавай культурай асыміляваць народ з больш высокай побытавай культурай. Маскалі стварылі вялікую кніжную культуру, а з побытавай культурай у іх, мякка кажучы, праблемы. У нашых землях яна заўсёды была вышэйшай. Таму ўсіх чыноўнікаў, настаўнікаў і адстаўных вайскоўцаў, якіх царскі ўрад масава засылаў сюды, мы досыць хутка і без асаблівых праблемаў асымілявалі (а не наадварот, як таго хацелася імперцам). Толькі пасля калектывізацыі і ўрбанізацыі, калі сялянская побытавая культура была знішчаная, а гарадзкая культура стваралася ва ўмовах сталінскай культурнай палітыкі, русіфікацыя пачала быць паспяховай. Таму важнасьць культуры нельга недаацэньваць. Бо «саўка» чакаюць толькі два шляхі — або асыміляцыя, або заўчасная сьмерць ад някаснай гарэлкі.

Па-трэцяе, патрэбна стварыць ліцьвінскую навуку. Народ без уласнай навукі вымушаны гаварыць на пэрыфэрыі гісторыі. Такі народ заўсёды бедны, бо капітал як самы ліквідны рэсурс эканомікі хуценька ўцякае з краіны, якая не забясьпечыла стварэньне й падтрымку сыстэмаў тэхналягічнага й інтэлектуальнага лідэрства. Толькі навука можа быць гарантыяй устойлівага і няспынанага разьвіцьця. Міжнародны эканамічны крызіс падбіў менавіта тыя дзяржавы, дзе не было ўласнай навукі.

Сёньняшняя савецкая сыстэма ня можа забясьпечыць патрэбнага для сучаснасьці роўню навукі й адукацыі. Усё гэта трэба ствараць.

Такім чынам, з аб'яднаньня тутэйшых ліцьвінаў будзе плён, калі яны здолеюць арганізаваць дзейную сыстэму ўзаемападтрымкі й камунікацыі, скіраваўшы асаблівую ўвагу на стварэньне гаспадарчых групаў і падтрымку сваіх дзеячоў мастацтва, навукоўцаў і інтэлектуалаў.

Максім Мароз

Што хаваецца за імітацыяй інтэграцыі?

8 кастрычніка ў афіцыйных выданнях дзвюх дзяржаваў — «Советской Белоруссии» і «Российской газете» — быў апублікаваны праект Дамовы аб стварэнні Саюзнай дзяржавы ў тым варыянце, які літаральна тыдзень таму быў наадрэз адрыву афіцыйным Менскам і названы Аляксандрам Лукашэнкам «пасьмешышчам».

Між тым, дамова не такая сьмехатворная, і расейскі друк не дарма ўжо пасьпеў вызначыць форму ініцыяванага міждзяржаўнага саюзу як канфэдэрацыю. Хаця калі больш пільна прыгледзецца да дакумэнту, дык можна зрабіць выснову пра намер стварэння больш шчыльнага, чым канфэдэрацыя, саюзу. У надрукаваным праекце дамовы (арт. 61) гутарка йдзе ня толькі пра ўнясенне зьменаў у дзейсныя канстытуцыі Расеі і Беларусі, але й пра стварэнне Канстытуцыі Саюзнай дзяржавы. Праект таксама прадугледжае адзінае грамадзянства (арт. 14) і абавязковасць некаторых нарматыўных актаў Саюзнай дзяржавы «ва ўсіх сваіх частках для той дзяржавы, фізычнай ці юрыдычнай асобы, якому яны адрасаваныя» (арт. 59), што наўпрост супярэчыць прынцыпу канфэдэрацыі, дзе вышэйшыя органы ня маюць беспасярэдняй улады над грамадзянамі дзяржаваў-членаў канфэдэрацыі і рашэнні якіх патрабуюць ратыфікацыі нацыянальнымі органамі.

Калі б рэальна дзейнічалі цяперашнія дакумэнты Саюзу Беларусі й Расеі, дык можна было б казаць пра ўжо наяўную канфэдэрацыю. Апублікаваны ж у пятніцу праект дамовы вядзе да больш шчыльнага аб'яднання Беларусі й Расеі, якое больш адпавядае панятку фэдэральнай сыстэмы кіравання дзяржавай, у якой улада ажыццяўляецца адначасна агульнанацыянальным урадам і аўтаномнымі органамі кіравання. Пры гэтым гаворка, канешне, ня йдзе пра ўступленне Рэспублікі Беларусь у склад Расейскай Фэдэрацыі, а пра стварэнне фэдэрацыі з дзвюх дзяржаваў. Аднак з гледзішча захавання паўнаты сувэрэнітэту і адно ня мёд, і другое ня рэдзька, бо гэты варыянт дамовы прадугледжае дэлегаванне саюзнаму цэнтру вельмі многіх паўнамоцтваў.

Зрэшты, разьдзяленне паўнамоцтваў паміж цэнтрам і нацыянальнымі дзяржавамі, якія ператвараюцца ў правінцыі, у дакумэнце расьпісанае вельмі цьмяна, і пры жаданні можа тлумачыцца па-рознаму. У арт. 4 указваецца, што «для рэалізацыі мэтай Саюзнай дзяржавы ствараюцца Найвышэйшая Дзяржаўная Рада, Парлямэнт, Рада Міністраў, Суд, Падліковая Палата Саюзнай дзяржавы», а «дзяржаўную ўладу ў дзяржавах-удзельніцах ажыццяўляюць утвораныя імі ў адпаведнасьці зь іх Канстытуцыямі дзяржаўныя органы».

Пра зьмену нацыянальных канстытуцыяў мы ўжо згадвалі вышэй. Мэтамі створанай дзяржавы, натуральна, указваюцца прыкладна тыя ж палажэньні, што ўжо зацвярджаны ў нацыянальных канстытуцыях у якасьці дзяржаўных гарантыяў грамад-

зянаў. Пры гэтым адзіная наўпрост указаная ў Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь («зрабіць сваю тэрыторыю бязьядравай зонай, а дзяржаву - нэўтральнай») не знайшла адлюстраваньня ў пераліку мэтай Саюзнай дзяржавы. У той жа час Расейская Фэдэрацыя, якая ня мела ў Канстытуцыі выкладзеных мэтай сваёй дзяржавы, а толькі адно апісальнае ўказаньне кірунку дзяржаўнай палітыкі («на стварэнне ўмоваў, якія забяспечваюць годнае жыцьцё і вольнае разьвіцьцё чалавека»), пранесла гэты тэзіс у Саюзную дамову, але ўжо пад назвай мэты.

Наагул жа, у праекце дамовы ўказваюцца 8 новых для Беларусі й Расеі мэтай, сярод якіх неабходна адзначыць «фармаваньне адзінай прававой сыстэмы дэмакратычнай дзяржавы» і «правядзеньне ўзгодненай зьнешняй палітыкі ў галіне абароны». З улікам меркаванага зьмянення канстытуцыяў пад новыя рэаліі Саюзнай дамовы (арт. 61) іх нельга разглядаць як абмежавальнік фантазіі бацькоў-заснавальнікаў Саюзнай дзяржавы, таму пры ўнікальнай неканкрэтнасьці палажэньняў праекту дамовы можна толькі гадаць пра меркаваны дзяжаўны лад меркаванай Саюзнай дзяржавы.

Грамадзянаў дзяржаваў, якія зьліваюцца ў адну Саюзную дзяржаву, асабліва закрэплены (у разе рэалізацыі, вядома) арт. 13 праекту дамовы: «Саюзная дзяржава мае адзіную грашовую адзінку (валюту). Грашовая эмсія ажыццяўляецца толькі адзіным эмсіённым цэнтрам. Увядзеньне і эмсія іншай валюты ў Саюзнай дзяржаве, апроч адзінай грашовай адзінкі, не дапускаецца». Мяркуюцца (прынамсі, так напісана ў суправаджальным да праекту дамовы тэксьце «Пра праграму дзеяньняў Рэспублікі Беларусь і Расейскай Фэдэрацыі па рэалізацыі палажэньняў Дамовы пра стварэнне Саюзнай дзяржавы»), што да 2005 г. будзе ажыццяўленая «паэтапная валютная інтэграцыя».

Наагул, апублікаваны 8 кастрычніка пераказ праграмы зьмяшчае асноўныя этапы стварэння Саюзнай дзяржавы - указваецца, што да 2002 г. мусіць ажыццявіцца ўніфікацыя грамадзянскага права й заканадаўства, якое рэгулюе гаспадарчую дзейнасьць, уніфікацыя й збліжэньне падатковых заканадаўстваў аб'яцаецца ўжо да 2000 г., а ў 2002 г. мусіць быць прыняты адзіны падатковы кодэкс. Аднак ня менш важны параметар - бюджэт Саюзнай дзяржавы - указваецца вельмі расплывіста: у 2000-2001 гг. фармаваньне яго даходнай часткі павінна ажыццяўляцца за кошт фіксаваных адлічэньняў зь бюджэтаў дзяржаваў-удзельніцаў, а на другім этапе - да 2004 г. - забяспечаны «пераход да адзіных сцэнарных умоваў эканамічнага разьвіцьця і прыняцьця нарматыўна-прававых актаў у галіне бюджэтнай палітыкі». Што гэта азначае, ня указваецца ні ў праекце дамовы, ні ў апублікаваным побач зь ім пераказе праграмы, як не ўказваецца, калі мусіць пачаць працаваць палітычныя інстытуцыі - Найвышэйшая Дзяржаўная Рада, Рада Міністраў, Парлямэнт і Суд.

Затое ўказваецца, што ўжо ў новым годзе мусіць быць прынятая «адзіная ваенная дактрына Саюзнай Дзяржавы, створаная рэгіянальная групоўка войскаў, будучы фар-

мавацца сумесны абаронны заказ і сумесная праграма ўзбраеньня дзяржаваў-удзельніцаў». У агульнадаступных дакумэнтах не гаворыцца, ці будзе нашая дзяржава ў зьвязку з гэтым адмаўляцца ад бязьядравага статусу, на якіх умовах будзе стварацца групоўка войскаў і ці не надыйдзе ў зьвязку з гэтым адпраўка беларускіх грамадзянаў для праходжаньня службы ў расейскія «гарачыя кропкі»? Калі маецца на ўвазе нешта іншае, тады што азначае «сумеснае выкарыстаньне вайскавай інфраструктуры і прыняцьце іншых мераў для падтрыманьня абараназдольнасьці Саюзнай дзяржавы» (арт. 17)?

Прыхільнікі беларуска-расейскай інтэграцыі ў апублікаваным праекце дамовы ўбачаць шэраг палажэньняў пра ўніфікацыю заканадаўства ў эканамічнай сфэры, агульную мытную прастору і распаўсюджваньне расейскіх дэмакратычных нормаў на беларускія «аўтарытарныя» рэаліі. Аднак арт. 25 і іх можа прымусяць задумацца пра верагодныя наступствы: «У Саюзнай дзяржаве ствараецца адзіная прававая база ў галіне абслугоўваньня і пагажэньня зьнешняй і нутраной пазыкі, парадку ажыццяўленьня зьнешніх запазычваньняў, а таксама адзінае заканадаўства пра замежныя інвэстыцыі. Дзяржавы-удзельніцы будучы сумесна заключаць з трэцімі краінамі міжнародныя дамовы па гэтым пытаньні, узгоднена прымаць на сябе абавязкі».

Прачытаваны вышэй артыкул праекту дамовы дапускае мноства варыянтаў працытаньня. Ці варта разумець так, што пасля заснаваньня Саюзнай дзяржавы Беларусь і Расея будуць толькі сумесна браць пазыкі ў трэціх краінаў, узяўшы абавязкі па ўзаемных пазыках? Ці не давядзецца нашай краіне ў гэтым выпадку расплочвацца за велізарныя старыя расейскія пазыкі? Ці толькі за сумесныя, а рэальна - усё адно расейскія, але ўжо толькі новыя пазыкі? Ці гаворка йдзе толькі пра згоду краінаў-удзельніцаў дамовы на рабленьне пазыкаў адна адной? Як гэта можа адбывацца ў выпадку стварэння адзінага эмсіёнага цэнтру?

Апублікаваны праект дамовы пра стварэнне Саюзнай дзяржавы правакуе неверагодную колькасьць пытаньняў. У тэксьце можна ўбачыць усё што заўгодна апроч канкрэтных адказаў. З улікам некантраляванага грамадзянамі «ўсенароднага абмеркаваньня» (пішыце лісты ў Выканкам СБР), у выніку якога можа быць зьменены дзяржаўны лад Беларусі й Расеі альбо, мажліва, ліквідаваны дзеве сувэрэнныя прэзыдэнцкія рэспублікі і заснаваны новы Савецкі Саюз, для выхаду зь якога (у выпадку такой патрэбы) будзе неабходна праводзіць рэфэрэндум, — усё гэта наводзіць на вельмі сумныя думкі.

Ёсьць такое правіла: падобнае хаваюць сярод падобнага, напрыклад, дыямэнт - сярод падобных дыямэнтаў-шкелцаў... За імітацыяй стварэння хімічнай Саюзнай дзяржавы цалкам можа хавацца новая імперыя, і з грамадзянаў хай не ідэальных, але сувэрэнных дзяржаваў мы раптам можам ператварыцца ў чыхісьці падданых.

Як гэта было

Чаму я быў там?

Таму што за апошнія 5 год мой заробак упаў з 120 умоўных адзінак да 30, а пэнсіі маіх сваякоў - з 75 у.а. да 10. Таму што дарагоўля прадуктаў, тавараў, лекаў... Таму што холад у кватэрах і на працы. Таму што беларусаў перасталі паважаць ва ўсім сьвеце, пра нас па СНД расказваюць паказкі, параўноўваючы з дзікунамі - у вуснай народнай творчасці мы замянілі чукчаў.

Чаго хацелі дэманстранты?

Хацелі паказаць, што ня могуць болей так жыць, што любяць Радзіму, што не прададуць яе, як некаторыя, ні за якую пасаду ў Саюзе, што не адпусьцяць сваіх дзяцей і ўнукаў ваяваць за чужыя інтарэсы ў Чачэніі, што цудоўна разумеюць сэнс большасці дэкрэтаў: давесці прадпрыемствы да ручкі і прадаць іх за бясцэннае ўсялякім чубайсам, беразоўскім і мясьніковічам. І, канешне, не дазваляць бяздарнасьцям называць іх, паважаных людзей, работнікаў і сялянаў, настаўнікаў і дактароў, пісьменьнікаў і мастакоў, прафэсараў і акадэмікаў, студэнтаў і школьнікаў, пэнсіянэраў, мужчынаў і жанчынаў, — «отребьем».

Як усё пачыналася?

З правакацыяў. На маіх вачох асобы ў цывільным яшчэ да пачатку зьбівалі людзей на падыходзе да месца збору. Сярод дэманстрантаў, у адрозьненне ад правакатараў, не было аніводнага п'янага, пра што, дарэчы, сьведчаць пратаколы затрыманьняў. Ва ўсіх быў радасны, узрушаны настрой. Жанчыны везлі ў калясках малышоў, было шмат інвалідаў. Пасьля мітыngu людзі хацелі прайсьці па родным горадзе. Хіба яны ня маюць на гэта права? Няўжо вуліцы Менску толькі для АМО-Ну і машынаў зь мігалкамі?

Што здарылася пасля?

Калёну ганялі па розных вуліцах, перакрываючы шляхі ланцугамі міліцыянтаў, пакуль не заганалі ў тупік. Выс-

коквалі з двароў, выхопліваючы людзей. Наладзілі правакацыйны пажар паштовага аддзяленьня, але пасьпяшаліся - калёна да месца здарэньня прыпазьнілася. Калі дэманстранты наткнуліся на велічэзны спэцназаўскі кардон, М. Статкевіч узяў у міліцыянтаў мэгафон і разьвярнуў галаву калёны назад. Тады, не даючы апомніцца, з-за шэрагаў міліцыі, што расхінуліся, сталі выскокваць па 10-15 чалавек і хапаць тых, хто бліжэй. Першым на вачох у натоўпу схпілі нейкага старога. За яго заступілася мясцовая моладзь, якая прыйшла паглядзець на відовішча, да іх далучылася моладзь з калёны. Побач, нібы спэцыяльна, былі складзеныя рэшткі ходніку, разабраныя рэшткі бардзюраў і брукаванкі. Мэта - узлаваць абодва бакі - была выкананая. А далей пачалося страшнае. З крыкамі і матам накінуліся з усіх бакоў. У дварох зьбівалі да паўсьмерці ўсіх: мужчынаў і жанчынаў, дзяцей і старых...

Хто ж заплаціў дэманстрантам?

Каму мы патрэбныя! Эўропа нас з давальненьнем здасць Расеі, толькі б не было такой ідыёцкай дыктатарскай дзяржавы ў самым яе цэнтры. Ём трэба нафта і газ без пасярэднікаў.

Зь Віцебску прыехала некалькі дзясяткаў чалавек: шмат моладзі, студэнтаў. Прыехалі за свой кошт - спытайце іх. Так, лішняга мільёну на паездку няма ні ў каго, але Радзіма даражэй. Тысячы людзей ужо маўчаць ня могуць. У адрозьненне ад тых, хто баязьліва разглагольствуе і скардзіцца на жыцьцё за чаркай самага таннага прадукту, яны захацелі сказаць пра гэта на ўвесь голас. І ў першую чаргу «НЕ» сказала моладзь, якая не жадае жыць у галечы і бяспраўі. А плацяць, як шчыра выказаўся дэпутат Расейскай Дзярждумы Мікалай Ганчар, уладам Бе-

ларусі, каб яны за бясцэннае і пасаду ў Крамлі распрадалі краіну магнатам з суседняй дзяржавы, а не, крый Божа, Захаду! І плацяць мільярды.

Ці можна прадаць Беларусь?

Можна. Але мільёны тых, хто любіць Радзіму, яе ніколі не здадуць. Гістарычную хаду падзеяў можна павярнуць назад толькі на сьціслы час. Народ можна зьнішчыць, але скарыць - не. Мы за годнае жыцьцё, мы за шчасьце ўсіх людзей Беларусі, мы супраць здрады й сьмерці народу! Наша справа справядлівая, і мы пераможам!

*Васіль Шалухін,
старшыня Віцебскай
гарадзкой арганізацыі БНФ*

Навіны
РАДАЎ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА ФРОНТУ "АДРАДЖЭНЬНЕ"

№ 11, кастрычнік 1999 г., накпаг 299 асобнікаў
Распаўсюджваецца бяссплатна на правах
ацыі.

vytoki.net

У нумары скарыстаная выява Пагоні з тытульнага аркуша Статута Вялікага Княства Літоўскага 1588 г.

Аграс для піставаньня: 220006, Менск, а/с 27, тэп. 284-50-12

E-mail: bpf_news@politician.com

в.а. рэдактара Віктар Івашкевіч